

LIDOVÉ DIVADLO

ČESKÉ DIVADLO ROČNÍK XXV

SRPEN 1945

ČÍSLO **1**

ÚSTAV STOLETÉ DŮVĚRY
První česká vzájemná pojišťovna, Praha II., Spálená 14
(založená roku 1827)
ASSECURARE NECESSE EST — POJIŠTĚNÍ JEST NEZBYTNÉ

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráka, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissově
a všech ostatních významných českých dramatiků

do dá obratem Divadelní nakladatelství a knihkupectví **Otakar Růžička**
Praha II., Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

MELODRAMY A HUDBA
K SCÉNICKÝM HRÁM

Bartoš Frant.: JARO, melodram na slova Fráni Srámka . . . . . K 10.—

Foerster J. B.: Tři melodramy:

CIKÁNSKÉ DĚCKO (J. V. Sládek) . . . . . K 9.—

LAŇ (J. V. Sládek) . . . . . K 6.—

SNÍH (Jar. Vrchlický) . . . . . K 9.—

Zich Jar.: ROMANCE HELGOLANDSKÁ, melodram na slova J. Nerudy . . . . . K 12.—

Foerster J. B.: STRAKONICKÝ DUDÁK, scénická hudba k Tylově hře, klav. výtah . . . K 15.—
instrumentální hlasy . . . . . K 36.—

Suk Jos.: RADŮZ A MAHULENA, hudba k pohádce Julia Zeyera, klav. výtah R. Veselého - nové vydání v tisku! . . . . . K —
(Orch. materiál půjčkou.)

Suk Jos.: POD JABLONÍ, dramatická legenda Julia Zeyera, klav. výtah K. Šolce s obálkou K. Svolinského . . . . . K 90.—

U všech knihkupců!!

HUDEBNÍ MATICE U. B.
Praha III. - 487, tel. 457-32

Jindra Zoder:

„Revoluční květen“

hra ve třech jednáních je výslednicí nejsilnějších zážitků a činů květnové revoluce 1945.

Do tisku připravuje:

L. J. PEROUTKA, nakladatelství
Praha - Letná, Letenská třída 90

Do dá i zatímní výtisky

J E V I Š T Ě

nové zařídí — staré obnoví — stojkové
dekorace do dá

JOS. POKORNÝ,

šéf výpravy pražských divadel

Praha II., Trojanova 12.

Telefon 440-83

Nevíte co hrát?

Hledáte hodnotné hry?

VEŠKEROU DIVADELNÍ LITERATURU

milovníkům hodnotného divadla i ochotnickým souborům obratem do dá

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ

ČESKOMORAVSKÝ KOMPAS

PRAHA-SMÍCHOV, PLZEŇSKÁ TŘ. 66. TEL. 410-66

Pište nám - navštivte nás! Vyžádejte si naše pravidelné informace o novinkách!

Lidové divadlo

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU ČESKÉHO DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA
VEDOUcí A ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: JAKUB RYDVAN

REDAKČNÍ KRUH: ANDĚLA BOČKOVÁ, JOSEF HUDEČEK, LUDVÍK KRAFNETR, LADISLAV NEJEDLÝ A FRANT. PÁVEK

ČESKÉ DIVADLO • ROČNÍK XXV • ČÍSLO 1 • SRPEN 1945

Nezměrný útisk a utrpení, které prožíval český lid po dobu šesti let, je za námi dík presidentu Dr. Ed. Benešovi a jeho spolupracovníkům, dík statečnosti národa, dík nezapomenutelné pomoci Rudé armády a spřátelených mocností. Máme svobodnou vlast, svobodný národ.

Máme svobodnou kulturu, můžeme svobodně mluvit a psát.

Německá nenávist rdousila soustavně všechno, co bylo české a nezastavila se ani před tiskem.

Této nenávisti padl za oběť i ochotnický časopis „České divadlo“, jehož 4. číslo XXIV. ročníku v dubnu 1941 bylo posledním za nacistické okupace.

Dnes se představuje v novém rouše a s novým názvem „LIDOVÉ DIVADLO“ je přímým pokračovatelem „Českého divadla.“ Bude sloužit ochotnictvu.

Bude přinášet články, kritiky, stati, organizační zprávy, fotografie z divadla lidového, ochotnického i z divadla profesionálního. Chce být rádcem, pomocníkem, učitelem a informátorem.

Věrný programu vlády, bude hájit zájmy a práva ochotnictva, bude bojovat za dosažení nejvyššího cíle ochotnictva:

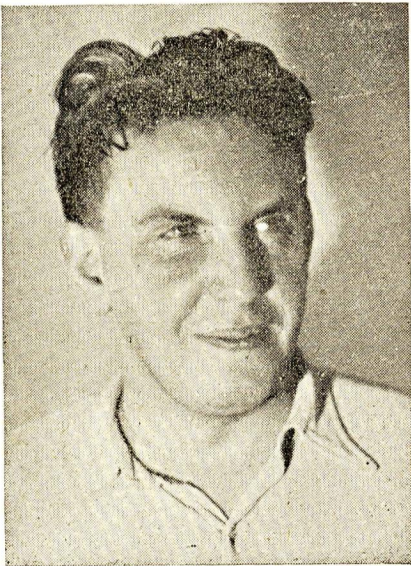
Vždy jen to nejlepší pro rozkvět lidové a národní umělecké tvorby,

V Praze v srpnu 1945

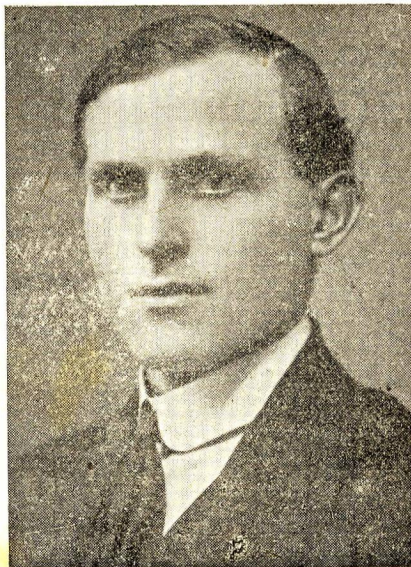
REDAKCE.

† JULIUS MITLÖHNER.

† FRANTISEK SPITZER.

† JOSEF FILIP.

„Za všechny bojovníky za svobodu národa, kteří obětovali nejdražší — svůj život — vzpomínáme v Juliu Mitlöhnerovi, starostovi Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého a jejího čestného člena, všech padlých v osvobozovacích bojích, ve Františku Spitzerovi, svazovém režiséru Dělnických divadelních ochotníků čsl., všech umučených v koncentračních táborech, v Josefu Filipovi, režiséru Svazu dělnických divadel v Plzni, všech popravených českých ochotníků.“

(Z prvního pokvětnového Poslání Ústř. výboru česk. div. ochot.)

Ve chvílích, ve kterých všechna česká srdce se zachvívala nejblažnějšími pocity, stihla ÚMDOČ zdrcující zvěst: Starosta Julius Mitlöhner padl. Zákeřná kulka rozběsněného vraha zastavila navždy tlukot jeho ryzího srdce, které překypovalo horoucí láskou k národu. Když v r. 1934 byl Mitlöhner sluzebně přeložen z Pardubic do Prahy, vědělo se, že jeho příchodem získán neobyčejně zdatný kulturní pracovník. Stále více poznávány skvělé vlastnosti jeho ducha. Jeho klidná rozvaha, řečnická pohotovost, jeho zkušenosti a znalosti ochotnického divadla všech vrstev, jeho láska k národu, v němž především ctil široké vrstvy lidové, ho předurčovaly na čelné místo našeho ochotnictva. A tak po krátkém působení ve funkci generálního tajemníka neváháno navrhnouti valnému shromáždění zástupců všech okrsků Čsl. republiky Mitlöhnera za starostu ÚMDOČ a návrh ten se setkává s jednomyslným schválením. Doba Mitlöhnerova starostenství bude zlatě zapsána v historii ÚMDOČ. Bylo by obtížno vypočítávat všechny její znaky: Byl to neúprosný boj proti divadelnímu braku a plitkým opovržením, byl to neustálý dozor činnosti organis. jednotek a bylo to zejména zavedení povinného školení všech organis. ochotníků, činy, které znamenají trvalé stoupaní kulturní a umělecké úrovně českého ochotnictva. Starosta Mitlöhner si nesedl na starostenské křeslo, aby si na něm hověl. Jako pokorný dělník, cele svému dluhu oddaný, přicházel do práce vrvně, aby jí opouštěl poslední. Neúnavně pilný, věnoval každou volnou chvíli svého času milovanému ochotnictvu. A když z daleké, zapadlé vesnice ozvalo se přání po poučení, neváhal ani okamžik a postaral se vahou své moci, aby takové přání nebylo oslyšeno, i když bylo spojeno s velikými obtížemi. Jemu nebyla žádná obět těžkou tam, kde šlo o drobnou kulturní práci. Skvělé vlastnosti Mitlöhnerovy se zvláště uplatnily v právě uplynulé době šestiletého národního utrpení. Zde se zaskvěl jeho rozvážný duch v plné síle. S ním v čele odrazilo ochotnictvo rozhodně a rázně všechny útoky našich ochránců a jejich příživníků a prošlo čestně a bez úhony — díky neochvilnosti svého starosty — nebezpečnými úskalími a nepřetímí nepřátelské zloby. Mitlöhner stál pevně na národním stanovisku českého ochotnictva a neuhnul z něho ani když mu bylo slibováno, ani když mu bylo vyhrožováno. Byla to mocná důvěra v české vítězství, z níž tryskala síla, buřící nepodařivý odpor. Každý opravdu velký člověk je prostý. Takový byl i Mitlöhner ve svém soukromí: Milující manžel, starostlivý otec, dělil nechtivě všechnu lásku svého srdce mezi vlastní rodinu a rodinu ochotnickou. Poctivý demokrat ryzími vlastnostmi, dobrý znalec lidí a sám všem, kteří s ním pracovali, opravdový a ušlechtilý bratr. Byl milován všemi, kdož ho poznali... Ztráta, kterou jeho odchodem utrápilo české ochotnictvo, bude těžko nahraditelná — lidé tak vzácných vlastností se denně nerodí... Otto Minářík.

Teprve v těchto dnech byla potvrzena zpráva, že svazový režisér DDOČ Frant. Spitzer po věznění a mučení na Pankráci a v Terezíně zemřel v Mauthausenu v únoru letošního roku. Je to oštetřká ztráta pro české dělnické a lidové divadelnictví, protože dlouhou řadu let byl jeho vůdčí postavou. Zprvu vynikl jako recitátor revolučních básníků na kulturních projevech ve Smetanově síni a Lucerně. Jako svazový režisér dělnických divadel uskutečnil tam s nimi řadu nezaměnitelných večerů. V nové tehdy formě bojovné voličské revue zpívali, recitovali, tančili a pochodovali stovky nadšených dělnických divadelníků na večerech: „Za jednu ránu dvě“, „Dohnat a předejnat“ a i. na Leninových trvzních a konečně na velikých lidových slavnostech družstevních v přírodě. Byl však i citlivým a tvořivým režisérem. Dělnická divadla hrála pod jeho vedením Shakespeara, Ibsena, Gorkého, Čechova, z našich měl zálibu v neilidovitém dramatu českém J. K. Tvořil. Jeho inscenace her „Kutnohorskí havíři“ a „Tvrdohlavá žena“ náležely k neivýznamnějším. Velkého úspěchu dosáhla jeho režie Gorkého hry „Měšťáci“, se kterou soubor Svazu DDOČ. prošel celou republikou (60 repris). Frant. Spitzer byl však i úspěšným dramatikem. Hry „Rekovný čin“, „Mor“, „Sklárna“, „Paranža“, „Tlustý anděl“ a „Blíží pláň“ prokázaly a ještě prokážou svou dramatickou životnost. Převěděl a přeložil m. i. v posledních letech z repertoáru slavné Habimy známou hru „Dybuk“ Pro rozblás napsal hru „Tovarš Martin“ s originálním námětem. Byl jedním z iniciátorů a zakladatelů návštěvnické organisace „Lidové divadlo“, jejíž kulturní práce za doby nacistické okupace bude ještě zhodnocena. Pracovníci českého dělnického a lidového ochotnického divadla budou se dlouho opírat o zkušenosti a výsledky jeho práce. Frant. Kubr.

Josef Filip, režisér Svazu dělnických divadel v Plzni, byl umučen v koncentračním táboře Osvěcín v Polsku a zemřel 23. února 1943. Byl mužem zásadním a žil jen pro dělnickou třídu. Jako divadelník byl iniciativním pracovníkem Svazu a z jeho řadů byly konány táborevé školy v přírodě pro dělnické ochotníky, které byly prvního toho způsobu v republice. Plzeňští dělníci ztratili výjimečně schopného pracovníka a nebojácného ochránce svých práv. Jos. Vavřich.

Z historie jevištní mluvy.

Ferdinand Strejček

Jazyková stránka hereckého výkonu! Jak široký to pojem! Jsem přesvědčen, že právě rozsáhlost pojmu způsobuje nejvíce zmatků, na jaké si poslední dobou stěžují výkonní umělci, ať již jde o herce z povolání nebo ochoty.

Pokusím se několika příklady a doklady z dějin našeho divadla objasnit, po kolika stránkách lze posuzovat jevištní mluvu herců a hereček a proč je nutno promíjet dobrým a osvědčeným silám některé jejich odchylky od násilných pravidel jevištní mluvy nebo původních textů dramatických spisovatelů.

Začneme se dvěma populárními jmény, s naším Václavem Kl. Klicperou a nezapomenutelným komikem Jindřichem Mošnou.

Pravá komika záleží v tom, že umělec pojímá svoji komickou roli zcela vážně, avšak obecnostvo prohlédá celou směšnost jeho počínání. Nepoznal jsem po té stránce zdařilejších výkonů nad Mošnovu podání lakomce v „Divotvorném klobouku“ a rytíře smutné postavy v „Hadriánu z Římsu.“

Viděl jsem „Divotvorný klobouk“ na scéně nesčetněkrát, sám jsem hru tu doporučoval při různých oslavách Svatopluka Čecha, protože v této veselohře Klicperově vystoupil r. 1866 básník sám na ochotnické scéně ve Vraném u Peruce po prvé a naposled, ale nikdo ze všech Koliášů nejrůznějších divadel nedostihl monumentálního výkonu Mošnova. A musím předem podotknout, že právě v této starožitné hře „dopouštěl se“ Mošna velmi častých úchylek od původního textu Klicperova, nikoli však v neprospěch hry, nýbrž naopak k úspěšnému zdokonalení jednotlivých scén.

Nebudu zde uvádět obsah Klicperovy hry, jistě dobře známé většině čtenářů, jenom upečorním, v čem záleželo tajemství úspěchu zkušeného herce. Vyciřoval totiž velmi jemně, kde se může zvýšit účinek archaismu a kde by starožitný text mohl zeslabit původní smysl autorova slovního humoru.

Lakomec Koliáš přichází na scénu „se svým kloboukem na hlavě a s koupěným v šátku pod paží.“ Obecnostvo tuší ovšem již napřed, jak pochodí nesympatický vydrídouch s koupěným divotvorným kloboukem a očekává s úsměvem komický vývoj děje.

V Klicperově textu počíná se rozhovor mezi Koliášem a klukem - sklepníkem, že se kluk přihrne na sebevědomé volání Koliášovo a zvolá: „Co se komu líbí? — Tu jsem!“; načež dostane

odpověď: „Láhev vína!“ A pak se pokračuje: Kluk: „Plno u láhev vína? Jakého pak?“ Koliáš: „Uherského!“ Atd.

Mošna si tento počátek upravil podle svého, že komickou vážnost této vstupní scény zvýšil vhodně voleným archaismem, kterého v textu Klicperově neměl. Posadil se sebevědomě za stůl, uhodil naň pěstí a zvolal přesně podle textu: „He, hostinský! Sklepníku!“ Když přiběhl kluk a zeptal se: „Co se komu líbí?“ Mošna furiantsky na to: „Láhev vína!“ Kluk: „Jakého pak?“ Mošna: „Jakovéže máte?“ Situace byla taková, že při tomto vlastním archaismu Mošnově celé hlediště propuklo v zdravý smích, který se pak ještě stupňoval, když se kluk vrátil s lahví a Mošna místo původního delšího textu Klicperova, který se otáčel okolo jakosti vína a končil slovy Koliášovými: „Podvod vládne světem! A jaká to míra! Pupek jest celým břichem lahví vašich!“, zdvihl zkoumavě láhev do výše, prohlížel ji se všech stran a řekl pak s neodolatelnou vážností: „Ta láhev je samej pupek!“

Připomínám, že tato vlastní Mošnova úprava textu Klicperova nebyla žádnou improvisací z nouze, nýbrž dobře promyšlenou změnou, zvyšující účin scény, že pokaždé — a viděl jsem hru s Mošnou třikrát — vyvolala svou komickou úsečností takové bouře veselí, že by byl jistě Klicpera ochotně přistoupil na všechny Mošnovy škrty a přeměny původního textu.

To si mohl dovolit pravý umělec, proto nelze skutečnému umělci nijak míti za zlé, když autora, a třeba to byl sám Klicpera, opravuje a upravuje.

Hůře je ovšem, když odchylky od původního textu vznikají špatným ovládním role a způsobují poruchy, jaké se nelíbě dotýkají herců na jevišti i diváků v hledišti.

Ukážeme aspoň na jediný případ, který se vztahuje k umělci, svého času velmi oblíbenému a dějinami zvláště oceňovanému, totiž k Josefu Jiřímu Kolárovi.

Znám je konflikt mezi Tylem a Kolárem, který vznikl pro přílišné sebevědomí Kolárovo, vymykající se pravé umělecké sebekázní. Podobně, jako si Kolár role pro sebe rád vybíral, tak dovedl podceňovat i slova textu původních her a překladů, které neuznával za hodny svědomitého nastudování a memorování. Při představení si pak vypomáhal vlastními doplňky, které se namnoze stávaly stereotypními, jak svědčí vtipná výtkta Františka Ladislava Riegra v recenzi hry „Ona jest šílená“, přeložené z francouzštiny

a uvedené na scénu Stavovského divadla dne 31. srpna 1843. Čtemeť ve Květech z r. 1843 na str. 286:

„Co do řeči byla (hra) obratná a — jako samorostlá. Když pan Kolár jednou do proudu jejího se pustil a jakési vypočítávání počal, pravím k sousedu svému: „Račte pozorovat, naposled přijde: a jiné všelijaké tetry —“ a šťastně, sotva že jsem byl prorocství své pronesl, již jsme slova ta s jeviště slyšeli. Můj soused se s podivením ke mně obrátil a ptal, zdali jsem ten kus již viděl, že napřed vím, co přijde. Já řku: „Nevídel, ale je to divadelní zkušenost.“

Toto kolárovske „a jiné všelijaké tetry“ vyskytalo se a také ještě vyskytuje na jevištích v nejrůznějších variantech. Znam vynikajícího herce, který si často vypomáhá slovem „každopádně“, jiný vkládává do textu nečeské přísluvce „přirozeně“, další opět má ve zvyku špikovat svoji úlohu četnými „tedy, tedy“ atd. Jde tu vesměs o zvyk a ten je, jak známo, železná košile. Někdy stačí toliko umělce upozornit na jeho nemístné vložky a přídavky a věc je odbyta, jindy se naráží na různé výmluvy a vysvětlivky toho neb onoho herce, takže nezbyvá, než vyčkat doby, kdy sám od své chyby upustí, poučen nějakou vyšší instancí, nejčastěji kritikou.

Jiná bolest jevištní mluvy je nesprávná výslovnost. V poslední době se výkonným umělcům stále znovu doporučují jako nejvyšší instrukce pravopisná pravidla, je však otázka, vyhovují-li nyní po té stránce opravdu spolehlivě. Slycháme herce i s nejlepšími scén vyslovovat slova cizího původu chybně, na př. jsem nedávno slyšel: iluse (místo iluze), visionář (místo vizionář) a naopak konzekventní (místo konsekvantní), perzekeuce (m. persekuce), dokonce také diskuze (m. diskuse), kteréžto chyby všechny připadají na vrub tisku, řídicímu se pravopisnými pravidly. Jak možno mít za zlé umělci, který nestudoval na gymnasiu, nepoučí-li se z pravopisných pravidel o pravé výslovnosti, když sama pravidla ne dbají zákonů pravopisu fonetického a opírají se buď o starý pravopis historický, nebo dokonce o etymologii. Slova fáze, fráze mají koncovku úplně počestěnu, naproti tomu jiná slova cizího původu mají počestěnu jen koncovou samohlásku, kdežto předchozí souhláska zůstává nepočestěna, takže se člověk, neznalý latiny nebo řečtiny, uvádí ve zmatek a čte potom krise místo krize (řecky krisis), nebo vise místo vize (lat. visio) atd.

Hercům i režisérům, pokud neznají etymologie slov, nezbude než si všechna slova cizího původu dát nějakým odborníkem přepsat pravopisem

fonetickým, a dá Bůh, až se jednou dočkáme pravidel pravopisných, řídicích se důsledně českou výslovností, že všechny nesprávnosti, o nichž byla výše řeč, s našich jevišť nadobro zmizí.

A když už jsme při těch nedostatcích našich pravidel, nemůžeme si odpustit připomínku ještě jedné jejich viny. Četl jsem v zdejších listě výtku divadelního kritika, jak nehezky prý zní s jeviště „triviální forma“ zavrou, která onoho kritika zarazila v salonní mluvě jemné herečky, ačkoli prý v originále výslovně je předepsáno „zavrou“. Ta herečka trpěla za viny cizí, neboť onu „triviální“ novinku opravdu zavedlo nejnovější vydání „Pravidel“ a nahradilo jí dřívější „salonní“ formu „zavrou“. Ovšem je pravda, že jemnocitný posluchač se těžko smíří s nepochopitelnou novinkou, jak ostatně na to ukázal také náš populární Petr Bezruč, napsav ve svých „Poznámkách moravského čtenáře k Pravidlům českého pravopisu z r. 1941“ závažné věty o dotčené novince: „Zavádí se ř v konjugaci sloves typu zavřítí, zapřítí a p. Dříve byly drženy formy zapru — zaprou a p. nepoměrně pěknější. Slabiky -řou jinak není v jazyku (mimo křoupati), a je-li, značí věc nepravě švarnou: svině se řoukají. Též tak je se slabikou -řu (mimo slovo křupka). Srovnej brněnskou nadávku řupoň, senorup.“

Bylo-li nutno zastat se herců a jejich „nesprávné“ výslovnosti některých slov, není ani možno omlouvat podobným způsobem skutečné chyby ve výslovnosti, zakládají-li se na špatném návyku nebo na směšném kopírování velkých vzorů.

Uvedeme opět doklady z historie českého divadla.

Mezi populární herce českého divadla před sto lety náležel i zapomenutý dnes Erazim Biel (Bíl, Běl), naroz. 1811, o němž nás poučuje svědomitý „Ottův divadelní slovník“ na str. 252, že kritika „chválila jeho krásnou postavu a pilnost, vytýkala jenom nedostatek výslovnosti.“

Tento herec Biel, můžeme-li věřit divadelním recenzím dávné doby, nakazil svou nesprávnou výslovností také některé kolegy, že si počali libovat v nezvyklém protahování počátečních samohlásek. Konečně se rozhodl sám František Ladislav Rieger vsunout do svého referátu o provedení dramatu „Hluchoněmý“ delší odstavec o hříších českého divadla a jeho herců na ustálených pravidlech české mluvnice. Čteme tam mezi jiným (na str. 171 „Květů“ z r. 1843):

„— Přátelé české gramatiky měli toho dne ze řeči nehrubě velké potěšení. Lovec gramatických kozelců byl by brzo celý svůj toul vystřílel,

aniž by bylo jakého ubytí znáti bývalo. Sám překladatel naplodil jich v tom kuse nemálo — ale co jich tuto přičiněním pánů herců naploženo, toho by se sám překladatel nemálo zhrozil. Viděli jsme tuto zase staré své známé — zvláště pak pověstnou onu trojici „nikoli, přirozenost a cit“ — ale vedle nich v nevázané bujnosti proskakovalo plno roztomilých mládětek — byl tu jeden nejtmnější (je to snad superlativ od tu tam?), kterýž jakýsi čas vykonati chtěl — druhý mu v přítelích prosou jeho přál dobrého zdaru; nevíme sice, zdali to nyní cítil, jako jindá v svých nádrách hlubinách, ale rádi uvěříme, že této věci upřímné srdce mluvil. Byl tu také jeden přetlačený jinoch. Jeden se vydával za člověka z Tulusy. Byl to přepodivný člověk — nebyl sice lidojed, ale mluvil lidí, osoby. U nás v Čechách mluvívájí lidé slova, řeč. V Tuluse to bylo tehdá jináče. —

Žádáme pány herce, aby si každý z těchto kozelců svého zplozence vyhledal, pozná-li jej jinak, neb se někdy arci stává, že člověk neví, co mluví. Avšak jsem jist, že mezi těmito zde vytknutými mladíky žádný z herců svého prvorozence nenalezne. Všecka tato zvěř rozplozuje se v oboře

českého divadla přeutěšeně, a nepoloží-li se tomu nějaká překážka, vzroste nám tu vkrátce nějaký prales, z něhož tuto zvěř nebude lze vypuditi.“ —

Ocitovali jsme tu celou delší stat, třebaže recensent zahrnul mezi své výtky i různá přerěknutí, která nemají s gramatikou nic společného a o jakých se zmíníme ještě na konec. Největší váhu má Riegrův výpad proti nesprávné výslovnosti počátečních slabik ve slovech „nikoli, přirozenost, cit“, protože v tom případě jde o zakořeněný nemrav, který se šířil na českém jevišti přímo epidemicky, takže příkladu Bielovu neodolal zase ani Josef Jiří Kolár, jak nás o tom poučuje jiný recensent „Květů“ (značka —od) v referátu o „Rodině Barcelonské“ (str. 227): „Jaké násilí tenkrátě řeč trpěti musela, těžko vypravit. Přáli bychom si zvědět, je-li vlastně kdo, jenž nad chybami u výslovnosti a nad jazykem vůbec bdíti má. Není-li nikdo k tomu určen, věru svrchovaná již potřeba, aby se pan ředitel o věc tuto postaral. Či neví snad, že poklésky takové, nebyvše záhy opravovány, co jed působí a celou společnost nakaziti mohou? Co máme doufati, když i pan Kolár, bera si pana Biela za příklad, vyslovuje „nikoli“? (Dokonč. příště.)

K divadelním předpisům.

† Akad. architekt Ing. Jindřich Freiwald

Úvodem: Stavba divadel, úprava a vybavení jejich prostorů je vázána zákonitými předpisy. Je potřeba poukázat alespoň na ustanovení, která jsou nejdůležitější zejména se zřetelem na novodobé poměry. Bude záhodno domáhati se jejich novelisace, aby se usnadnil pokrok ve výstavbě divadelních budov a mohla býti zvýšena jejich rentabilita. Pro nově stavěná divadla platí u nás dosavad zákony z r. 1887, které byly vyvolány po požáru Burgtheatru ve Vídni. Jsou přísné, v mnohém směru již neodpovídají dnešním poměrům a zejména bezpečnějšímu způsobu stavění (železobeton a pod.). Pro biografy platí novější nařízení z r. 1912,

Nové, lepší divadlo — nový, lepší divák!

Ludvík Krafnetr

V době, jako je dnešní, kdy vše na světě se mění, bortí, láme a kácí, kdy se řítí v ssutiny vše staré a shnilé a na troskách toho se buduje pomalu, ale jistě, nenápadně, ale pevně nové, vyšší, lepší, svobodnější lidství — v takové době nemůže a také nebude moci existovati divadlo, čerpající ze shnilých pramenů minulých dob, zabývající se titěrnými problémy titěrných lidiček starého a omšelého světa.

DRAMATICKÝ ODBOR PĚVECKÉHO SPOLKU

„J. K. TYL“

V ČELÁKOVICÍCH:

Scéna II. dějství hry

„Václav Hrobčický z Hrobčic“

od Lad. Stroupežnického.

Z archivu spolku.

Tak jako se ve výhni dnešního světového dění kuje zcela jiný, lepší a novější člověk, tak se musí také přerodit a k vyšším úkolům povznést divadlo. Neboť lepší, nový člověk bude nutně potřebovat — nebo už potřebuje — nového, lepšího divadla.

Něbojme se proto na špatné divadlo vrhnouti zápalné hořlaviny ohnivého odsouzení, neboť jen ze žáru našeho odporu a z bouře našeho opovržení může a musí bájný pták Fénix vzlétnouti další cestou k Umění pro Nový Svět.

Nepřáli bychom si zásadně psát, hrát, režirovat, ba ani vidět hry, ve kterých dělníci a vůbec pracující lidé hrají hrabata, rytíře, bohaté továrníky a podobné tvory, jejichž životní postoj je zcela opačný celému našemu nazírání.

Připustili bychom snad jedinou výjimku, kdy smějí divadelní ochotníci hrát postavy šlechticů a vůbec zbohatlíků, a to, když je to hra satirická, která tyto stavy a osoby zsměšňuje a ukazuje jejich pravou tvář.

Takových her máme však prozatím málo, že by se na prstech spočítaly, kdežto všechny ostatní ukazovaly stav šlechtický a vůbec buržoasní z jeho sice hezcí, ale falešné, nepravdivé, romanticky vylhané stránky.

Ale ovšem, na druhé straně nepokládáme také za správné, aby hrdina byl plakátovací plochou, na kterou lepší autor své myšlenky, idee a svou filosofii, takže se pak místo živých postav pohybuje po jevišti tak zvaný papír, to jsou figurky zhola neživotné.

Přejeme si viděti, psáti, hrát a režirovat živé osoby v živých problémech — a to je podle našeho mínění největší úkol dnešního, nového a lepšího divadla.

Byl jsem v divadle . . .

Ludvík Krafnetr

Vy mi to nebudete věřit, ale byl jsem v divadle. Přišel jsem přesně o půl osmé, ba dokonce ještě o pár minut dříve. Pohodlně jsem odložil v šatně a vešel do hlediště. A hle — ono už bylo plné! Ani místečko nezelo prázdnotou. Obecenstvo sedělo tiše, jako v kostele, nikdo se ani nehnul, nešeptal, sáčkem od cukroví nezašestil, nohou nezašramotil, naopak každý se soustředil jen a jen na oponu a v tušeni krás, za ní ukrytých, až zatajoval dech.

Konečně se opona rozhrnula a hra započala. Byla to jedinečná věc a je-

teré v mnohých ustanoveních je pokročilejší a zpravidla se k němu přihlíží i při povolování divadel. Z obsažného elaborátu poukazují zvláště na některá ustanovení, týkající se provozního usporadání. Mají m. j. vliv na stanovení počtu diváků a tedy rentabilitu divadla, což je zajisté obecným zájmem ochotnictva.

S e d a d l a: Zákon o divadlech nepředepisuje maximální počet míst v řadě. Nařízení o biografech však stanoví, že za krajním sedadlem nemá být více než 10 dalších sedadel v řadě. Je tedy při oboustranném nástupu maximum $2 \times 11 = 22$ míst v řadě, při střídavých sedadlech 21, ovšem mimo řad s dalšími sedadly, přímo přístupnými, na př. v poslední řadě. Je dosud nejasněno, zda může být na kraji další nadpočetné sedadlo sklopné (nouzové). Mělo by se to povolovat nejen při 21 sedadle, ale vždy, je-li při sklopení sedadla dodržena předepsaná šíře uličky. Napomohlo by se tak rentabilitě a hlavně byla by získána „roztažitelnost“ hlediště na počet diváků. Tím by se ochotnictvu a divadelnímu podnikání velmi prospělo. Uličky se u nás předpisují 1.40 m široké (v biografech 1.2 m) po celé délce. Zákon o divadlech nepředepisuje vzdálenost ani šířku sedadel, ale nařízení o biografech stanoví vzdálenosti řad min. 70 cm od sebe a šířku sedadel 50 cm. Doporučuje se však dělati šířku 52 cm, u čalouněných sedadel až i 55 cm. Také vzdálenosti řad místo 70 cm aspoň 75 cm.

M í s t a k s t á n í: Zákon o divadlech ničeho o místech k stání neurčuje, ale nařízení o biografech stanoví 3 osoby na 1 m² a podle toho se počet diváků určuje i pro divadla. Není to správné, ani užitečné. Přijdete-li na př. do Národního, díváte se, že tam je parket k stání poloprázdný — ač je divadlo zcela vyprodáno. To proto, že úředně není dovoleno hustší obsazení.

C h o d b y divadel (koridory) předepsány 2.50 m široké, což je pro divadlo potřebné (promenování atd.).

S c h o d i š t ě min. 1.50 m široké, pro každých dalších 100 osob o 1 m širší, při čemž se počet do 50 neuvažuje. Schodiště má být pro každé pořadí separátní, rovnoramenné, s vřetenovou zdí, opatřeno oboustranným zábradlím.

Š a t n y nemají u nás zvláštních předpisů.

L o ž e nemají zvláštních ustanovení, mimo loží representacních, kterým se předepisuje předsín a zvláštní schody s krytým podjezdem.

Z á c h o d y splachovací, oddělené, vždy s předsíní a ventilačním oknem.

D v e ř e mají širší, stanovenou obdobně jako schodiště. Mají být ven otevíravé (lože dovnitř), opatřené předepsanými uzávěry, otevřená jich křídla nemají přesahovati více než 15 cm do chodby. Měly by se dovoliti dveře lítací tam, kde jsou účelné. O počtu východů je pouze řečeno, že jich má být tolik, aby zcela obsazené hlediště se do 4 minut vyprázdnilo. Východy určují se však na podkladě biografického nařízení tak, že na každého diváka připadá 1.2 m šíře dveří a chodeb, při minimální šířce dveří 1.50 m.

P o d l a h y max. 2 m nad chodníkem (div. zák.), co možná celistvé, pokryté koberci, vyrovnávání zvýšenin nejvýše 1:5 (biograf. nař.).

B e z p e č n o s t požární má být zajištěna zejména oddělením jeviště zdmi a ohnivzdornými uzávěry oproti hledišti, he-

recké a skladištní části. Přes 50 let staré předpisy při dnešním pokroku provozu a jiných podmínkách se nemohou ani ve všem dodržovat. Trvá se správně na požárním oddělení hlediště a herců, není však dobře možno trvati na všem ostatním. Tak na př. vyžaduje se oddělení postranních scén přípravných železnými uzávěry. Tyto — jak všichni víme — však se nemohou stále uzavírat, zůstávají za hry otevřeny, jak ani jinak není dobře možno. Tedy je toto opatření zbytečné, zvláště při dnešní povaze výpravy a povšechné požární bezpečnosti novodobých staveb, zařízení, vytápění, osvětlení atd. oproti r. 1887.

Vzdálenost divadla nejméně 15 m od budov a hranic sousedních, do 600 diváků může se přistavěti k sousedu. Biografy do 800 diváků, východy na ulici 10 m od protější hranice vzdáleny; pro 800—2000 do 2 ulic, nad 2000 volná budova. Pro max. 800 diváků může být biograf v podzemí neb I. patře. Tato ustanovení se nyní používají i při povolování divadel. Východy na veřejnou ulici se vyžadují: je-li divadlo volné či nárožní, má být vzdálenost od protější strany 15 m, při divadlech pod 800 diváků 12 m. Další ustanovení určují náležitosti stran velikosti dvorů, průjezdů, různých opatření požárních, velmi obsáhlá jsou ustanovení o vnitřní dispozici, zařízení a vybavení prostorů atd. atd.

Z á v ě r: Jen letmo jsem probral některé jednotlivosti, související hlavně s hospodářskou stránkou a provozem hledištním. Jest záhodno zavčas se starati o rozumnou úpravu některých, v leckterém ohledu zastaralých našich předpisů o stavbě divadel. Příliš přísnými ustanoveními — zejména také o počtu sedadel a přípustnosti počtu diváků — podlamuje se rentabilita divadelního podnikání a tím ochuzuje se divadelnictví i v pronikání do nejširších vrstev lidových. Zejména menším divadelním scénám lidovým měly by se poskytnouti náležitě úlevy v tomto směru. Jistě každý uzná správnost a odůvodněnost nařízení, jimiž je bráněno, aby novostavby divadelní neklesly na své úrovni, vnitřní hodnotnosti a vnější významnosti. Bude také plně souhlasit, aby zachovala se jejich bezpečnost. Leč je nutno starati se, aby nebyl brzděn pokrok, další zdárný vývoj a aby také ohleduplnou ekonomikou byl zlevněn provoz divadel, která především mají sloužit k zušlechtnění širokých vrstev lidových. Proto ať do divadel se vejde co nejvíce lidí a za levný peníz!

Je záhodno, aby ochotnictvo sledovalo i tyto problémy budoucího uspořádání našich poměrů a bylo spoluúčastno vyměřování oně lepší a správnější cesty do budoucna i na tomto poli. A tak doufejme, že znovelisování předpisů o novostavbách divadel budou účastni také ti, kteří mohou svými zkušenostmi a vřelým zájmem věci opravdu prospěti. Bude to k velkému užitku lidovýchovné práce ochotnické!

Stavte

ze železobetonu

dinečně podaná. Příběh každého zajímal, nebyl to žádný limonádový nebo trojúhelníkový problém, ani věčně stejné, jak si bohatý vzal chudou či naopak, nýbrž odehrávala se zde před zraky diváků příhoda sice zcela jednoduchá, bez hloupých a nepravděpodobných zápletek, za vlasy přitažených, ale svou prostou krásou monumentální.

Těž herci ovládali své texty zcela nazpaměť, výborně vyslovovali, nepolykali ani nekomolili naši krásnou řeč, při dobré znalosti textu uměli se také správně pohybovat po jevišti a měli přesně vyzkoušen každý pohyb, kterého k tomu kterému výrazu či citu bylo zapotřebí.

Výprava, světla, líčení — vše se úplně vymykalo každé dosud známé výpravě, osvětlení a líčení, které byly kdy spatřeny.

Když hra skončila a opona po dvanáctém nebo šestnáctém vytažení konečně definitivně spadla, obecenstvo pomalu a důstojně zvedalo se se svých sedadel a potichu jako v chrámě, hovoříc o právě zažitém, ubíralo se ve spořádaných řadách k šatnám.

Netlačilo se, nestrkalo, nikdo neklel a nespíchal, naopak, jeden druhému dával přednost se slovy: „Jen račte, prosím, napřed, já mám dost času, já stejně budu potom ještě sedět dvě hodiny v kavárně...“ a pod.

A šatnářky rychle, ale klidně bez rozčilování vydávaly jednotlivé kusy šatstva . . . když v tom . . . jsem ucítil silný úder . . . a probudil jsem se!

Seděl jsem na zemi u křesla, se kterého mne shodil zuřivý nápor obecenstva, prchajícího zběsile k šatnám po shlédnutí představení, které bylo tak „zajímavé“, že jsem při něm usnul . . .

Cirkus Letná

PRAHA VII. - LETENSKÉ NÁMĚSTÍ

Národní správce VOJTĚCH TRUBKA Vás zve při návštěvě Prahy ke shlédnutí bohatého sensačního programu.

Představení denně v 19 hod., ve čtvrtek, v sobotu, v neděli a ve svátek též v 15 hodin
Předprodej vstupenek v pasáži PRAHA na Václavském náměstí

Stručně o sovětské dramaturgii.

L. Nejedlý

(Proložené hry jsou přeloženy do češtiny.)

Dramaturgové i režiséři našich ochotnických spolků mají živý zájem o hodnotný a aktuální repertoár. Tomuto předpokladu plně vyhovují hry sovětských autorů. Problém ovšem bude, jak si hry opatřit — pokud jsou přeloženy — protože většinu z nich vlastní velké scény, anebo jsou v rukopise a pak v majetku velkých agentur. Záleží na podnikavosti a vynalézavosti režiséra, jak takový rukopis získat.

Nejlepším řešením by bylo, vydati hry tiskem. Zabránilo by se různým přehmatům a uspokojil by se hlad po sovětských hrách. Jistě i Ústř. výbor divad. ochotnictva českého se věnuje vydavatelské činnosti.

První současnou sovětskou hrou byla V. M. Jakovského slavná „Mysterie Buff“. Není ovšem lehkou pro inscenaci, protože autor sám doporučuje: „Vy, kteří budete v budoucnu inscenovat „Mysterii Buff“, měňte její obsah, čiňte jej soudobým přítomnosti, dnešku, této minutě.“ — Dalšími pracemi jsou satiry „Lázeň“ a „Štěnice“.

Velkého úspěchu doznala „Optimistická tragédie“ od V. Višněvského. Je známa z provedení souboru olomouckého divadla v Praze. Další hrou je „První jezdecká brigáda“.

Hry, které následují, jsou z období r. 1920—38 a u nás jsou neznámé. Jsou to:

M. Kuliš „Patetická sonata“ — L. Nervomajskij „Nezvěstní vojíni“ — A. Bruštejn „Pokračování následuje“ — A. M. Faik „Učitel

Bubus“, „Jezero Lul“, „Člověk s aktovkou“, N. Erdman „Mandat“ — A. Bezymenski „Výstřel“ — J. Selvinskij „Komandarm 2“ — Slavin „Intervence“ — Lunačarskij „Osvozený don Quijote“, „Kancleř i zámečník“, „Paliči“, „Oliver Cromwell“, „Jed“, „Bomba“ — J. Oleša „Třityrani“, „Spiknutí citů“, „Seznam dobrých skutků“ — Treněv „Ljubov Jarovaja“, „Zkušenost“ — Furmanov „Revolta“ — Čijevskij „Golgota“ — Stavský „Elan“ — L. Nikulin „Inženýr Merz“ — Libedinskij „Výšiny“ — K. Finn „Hloupost“ — M. Danieli „Čtyři dni“ — G. Robakidze „Lamara“ — D. Demirčan „Chrabrý Nazar“ — V. Ivanov „12 mládenců z tabatěrky“, „Pole a lesy“ — J. Babel „Marija“ — Karavajevová „Domov“.

Mezi nejúspěšnější autory tohoto období náleží A. N. Ostrovskij svou komedií „Les“ a N. V. Gogol stále živým „Revisorem“. Ze starších autorů, kteří jsou stále na repertoáru, je to Maxim Gorkij svými hrami „Jegor Bulyčev“, „Vasil Dostigajev a ostatní“, „Vassa Železnovová“, „Nepřátelé“ (Vragi) a zdramatisovaná „Matka“.

V. Katajev, uvedený na naše jeviště komedií „Kvadratura kruhu“, napsal další komedie: „Defraudanti“, „Cesta květů“, „Milion soužení“ a aktovku „Zázrak v pustině“. Známý je V. Kaverin komedií „Zmoudření mistra Robinsona“.

Vznik ruského divadla.

Otto Minářík

Literární historikové přičítají zásluhu o vznik ruského divadla caru Alexejovi Michajloviči (1629—1676) z rodu Romanovců. Bylo to v době, kdy se Francie obdivovala J. B. Molièrovi, herci a spisovatelé klasických divadelních her, kdy v Itálii hýřila bujná komedie dell'arte, skoro v době, kdy byla založena klasická státní scéna franc. Comédie Française (1673) v Paříži.

Tehdy přišla na moskevský car Gregorih, aby kolem sebe shromáždil mladé chlapce a synky dvorských úředníků a služebníků a naučil je hrát divadlo. Gregori se této činnosti ujal s opravdovým nadšením. Repertoár německých

západních zemích evropských. Car, povolal do Ruska německou divadelní společnost s repertoárem náboženských her ze Starého zákona. Hry tyto byly v té době provozovány po německých jevištích v jezuitských školách.

Představení německých herců neměla valného úspěchu, zvláště když herci, neznali ruského jazyka, hovořili na scéně jazykem, většině diváků nesrozumitelným. Proto car pověřil pastora Johanna Gottfrieda Gregorih, aby kolem sebe shromáždil mladé chlapce a synky dvorských úředníků a služebníků a naučil je hrát divadlo. Gregori se této činnosti ujal s opravdovým nadšením. Repertoár německých

SPOLEČENSKÝ ODBOR

S. K. VOLMAN,

ČELÁKOVICE:

Výjev ze hry Gabr. Preissově

„Její pastorkyňa“.

Z archivu ÚMDOČ.

A. Tolstoj zdramatisoval svůj nejlepší román „Petr I.“ v celovečerní hru.

Velmi silně zapůsobilo drama „Strach“, které vedle dramát „Portrét“, „Rodina Ivanova“ a „Kde vlaky nestaví“ napsal A. Afionov.

N. Pogodin uveden do češtiny hrou „Můj přítel“, kterou provedli dělničtí divadelníci ve Variété a napsal ještě hry „Rytmus“, „Báseň o sekyře“, „Sněhy“, „Po bále“ a hlavně „Aristokraty“, kteří řeší zajímavě problém výchovy zločinců.

Plodným dramatikem je V. Kiršon, který napsal hry: „Konstantin Terechin“ (společně s Uspenským), pak hru „Koleje dum“, „Chléb“, „Soud“, „Město větrů“, dále „Podivu-

hodný splav“, komedie ze života sovětské mládeže. Hra „Podivuhodná sloučenina“ — byla odměněna v soutěži o nejlepší divadelní hru mezi 1200 pracemi.

Autor „Zkázky eskadry“, mladý A. Kornejčuk napsal hry „Chirurg Platon Krečet“, „Kamenný ostrov“, „Útok“ a „Cesta mistra Perkinse do země bolševiků“.

V. Bill-Bělocerkovskij ve své hře „Život volá“ se zabývá problémem zavodnění Sibíře. Napsal dále hry: „Biftek s krví“, „Etapy“, „Šturm“, „Ticho“, „Echo“, „Levo Rulja“ a „Měsíc zleva“.

V. Škvarkin komedií „Cizí dítě“ měl na ochotnických jevištích velký úspěch, dále M. Triger veselohrou „Šťastná žena“;

herců mu do ruštiny přeložili překladatelé Vyslanceckého úřadu (nyní bychom řekli: ministerstva zahraničí) a on jej počal se svými žáky pilně cvičit. Tak se stal prvním divadelním ředitelem (pravitělem komediantských děl) Preobraženského divadla. Později se pokusil i se zdarem o spisování divadelních her a literární historikové mu připisují tyto divadelní kusy: „Artakserksovo dějstvo“, „Istorija ob Esfiri i Marchocheje“ a „Judif“. Podle vzoru jezuitských divadel zdramatisoval povídky: „Ob Indrikě i Melandě“, „O kirě, carě persidskom“, „O grafině trirskoj Genovefě“. Všechna tato předsta-

vení byla provozována pro úzký kruh dvorního lidu a přístup k nim měli jen dvořané a jejich služebníci.

Po smrti cara Alexeje Michajloviče bylo by málem divadlo opět zaniklo, protože jeho nástupce car Fodor Alexějevič nejevíl pro něvalného zájmu. Byla to však carova sestra Sofja Alexejeva, nadšená herečka, která kolem sebe vytváří — dnes bychom mohli říci — ochotnický kroužek z mladých dvorských šlechticů a pořádá s nimi a s ženským dvorským služebnictvem divad. představení v Krem-lu. Nezůstává však jen při herectví, píše i divadelní hry, z nichž je známa veršem psaná „Mučennice Ka-

terina“. Sofji Alexejevně se také připisuje, že na ruské jeviště uvedla první francouzskou hru, vlastní překlad Molièrovoy komedie „Le médecin malgré lui“.

Geniální car Petr Veliký (1682 až 1725) vystihl utajený vliv divadla na duši divákovu a na jeho výchovu a proto křísí zmírající zájem o divadlo k novému životu a zakládá v Moskvě lidové divadlo, na jehož představení měl každý, za nepatrné vstupné, přístup. Tak vzniká vlastně první lidové ruské divadlo.

Petr Veliký zamýšlel, aby v tomto divadle byly hrány hry, opěvující vojenská vítězství ruských ar-

Vsevoložskij zdramatisoval „Železný potok“ podle Serafimoviče, L. Sejfullina napsala vesnickou hru „Viriněja“ a E. Janovskij „Generální linii.“

P. Rom ašov napsal hru ze života Rudé armády „Bojovníci“ a další hry: „Ohnivý most“, „Směna“, „Nákyp“ a „Konec Krivorylska“ jsou nám neznámé.

Ukrajinský spisovatel J. Kočerga napsal komedii „Hodinář a slepice“, pak hry: „Svatba svíčky“, „Marka v pekle“ a „Faustina“.

Sovětské aktové hry jsou velmi vyhledávané jako vhodný doplněk programů, recitačních večerů a pod.

Veselohry jsou: Čikarkov „Společný pokoj“ — Jalcev „Naše dny“ a Gradov „Směšná práce“.

Dramata vážná: Gradov „Zrno rýže“ — Meier „Vyšší vzdělání“ — Štok „Děvče z nebe“ — Jarockaja „Syn“ — Gorkij „Děti“ — Jalcev „Srdce z ocele“ — Arbusov „Noční hlídka“ a Iva-

nov „Pancéřový vlak“. Nemáme bohužel aktovky z období 1938—45 a těch bude jistě velká spousta. Právě o hry z tohoto období bude největší zájem, avšak zprávy o hrách a dramaturgii jsou velmi skoupé.

Musíme se prozatím spokojit stručným záznamem.

Tak A. Afinogenov napsal hru „Mašeňka“ — K. Finn „Šašku“ — Bří Turovis L. Šeninem „Konfrontaci“ — V. Višněvskij „Před branami Leningradu“ — L. Leonov „Vpád“ (zfilmovaný) — Kron „Důstojník loďstva“ — K. Simonov „Ruští lidé“ — A. Kornejčuk „Fronta“ a N. Rybak „Letadlo se pozdilo o 24 hodin“.

Záleží tedy nejvíce na našich překladatelích, aby hry byly co nejdříve v rukou herců a režisérů a pak co nejdříve na očích našeho obecnstva. Naše divadla byla tak znešvařena po šest let „kulturou nové Evropy“, že je už na čase, aby jeviště profoukl svěží průvan sovětského optimismu.

Dnešní výtvarník vyšel z ruského revolučního divadla.

Karel Vraný

Ochotnické divadlo pochopitelně prožívá, věrně bok po boku s českým lidovým divadelnictvím, politicko-mravní přerod. Hospodářsko-sociální systém se tak podstatně sice nedotýká změn amatérského divadla, přes to však i zde nutno nezanedbat prospěšných zařízení revoluce.

Nový, zdravý duch, který nyní vládne, zapuzuje byrokracii ve zřízení organizačním i ideovém.

Umělecké ambice a vůle sloužit lidovému českému divadlu sledovaly a sledují vývoj a jsou i zde na stráži proti reakci. V tom rámci si uvědomujeme i my, ochotníci, že umělecký přerod není násilný.

mád nad nepřáteli Ruska, hry, doporučující a objasňující zaváděné reformy — zkrátka: Lidové divadlo mělo být mohutným agitačním prostředkem carových snah. Tento záměr se však nesplnil pro nedostatek vhodných herců a vhodných her. Divadelní ředitel němec Kunst povolával do tohoto divadla německé kočovné společnosti, jichž repertoár byl běžným zbožím západoevropských jevišť a neodpovídal, ba mnohdy byl i v rozporu se snahami Petra Velikého. Proto bylo divadlo zrušeno.

Když po vítězství u Poltavy přesídlil Petr Veliký se svým dvorem do Petrohradu, povolával k svému

dvoru západoevropské společnosti divadelní, které se střídaly. Byly to zejména operní společnosti italské, německé a dánské činohry a vídeňský badatel Gregor se zmiňuje, „že také Čechové jsou doloženi“, pravděpodobně jako hudebníci. Tak se stalo ruské divadlo výsadou dvora.

Pevnější základ vývoji ruského divadelnictví dala nástupkyně cara Petra Velikého, carevna Jelizaveta Petrovna (1709—1762). Dala příkaz, aby chovanci šlechtické vojenské akademie byli cvičeni v hraní divadla a aby jejich soubory pořádaly divadelní představení v dvorním divadle Zimního paláce. K těmto představením měl každý slušně

oblečený divák přístup. Tak stává se opět divadlo obecně přístupným.

S počátku byly hrány hry francouzské, překlady Racina, Corneilla a Voltaira, které podnítily tehdejší ruské divadelníky k psaní původních ruských divadelních her a tak se záhy na tomto divadle objevují první ruské komedie a tragédie Lomonosovy, Sumarokovy a jiných ruských autorů.

Až do této doby je hraní divadla v Rusku vyhrazeno dvorským kruhům a živoří za nevšimavosti obecného lidu. Až pojednou prostá událost způsobí proniknutí divadla mezi lid. V roce 1746 přijel do Petrohradu z města Jaroslavl mladý

Vývoj živého umění dramatického sledovali jsme spíše — a nemohli jinak — v umělecké realističtější divadla (hlavně u režie a výtvarnictví), než obraceli svůj zrak na východ k ruskému divadlu, kde revoluce nutný vývoj urychlila a nejdříve probudila divadelní život, do smrtelného spánku ukolébány divadlem měšťáckým.

Připouštím, že ideovou revoluci (duchovní oživení) ne ve smyslu politickém, nýbrž uměleckém všichni rychle nepochopili, přes to však již mnozí i v avantgardních scénách dost dlouho před druhou světovou válkou propagovali nové směry. Herecké oprostění nebylo sice tak nápadné, hlavně hloubka projevu byla spíše módní než uvědomělá, zato však režijní a zejména inscenační pojetí sledovalo odklon od divadla veřejška.

Není náhodou, že to byl právě východ, kam nás vedla cesta, když jsme opouštěli ilusionistické divadlo. Vždyť celý západ (Amerika, Anglie i Francie) ještě před touto válkou navazoval na ruské předrevoluční divadlo, které vidělo scénu jako plošný obraz. U nás naopak revoluční ruské směry hned po první světové válce uplatňují se v divadelní invenci. Chápeme, že základem scény je prostor pod dojmem sovětského analytického konstruktivismu.

Český výtvarník jde dále svou vlastní cestou. Nespokojuje se jen napodobením. Nezapomíná na barvu a světlo jako na mohutné činitele dramatické v moderním divadelnictví. Je to dlouhá cesta v bludišti výtvarných směrů, přes to však v podstatě lze říci, že jsme bez větších škod na dramatické kultuře se dostali od naturalistické-

ho ilusionismu k realistickému konstruktivismu. Tento realismus však, bohužel, ještě mnozí ochotníci zaměňují s realismem, který vystřídal romantickou epochu.

Ruský konstruktivismus uznává jen čistotu tvarů. Obrysy a účelnost použitého materiálu scénického. V tom záleží zejména rozdíl od divadla bývalého - feudálního a buržoasního. V obboji jde především o dramatisaci jevištního prostoru. Imaginární - ideové hodnoty mají větší význam i národní, než u divadel západu a hlavně morální význam, ukazující směr úniku od nepravdy.

Tairov sice ještě přejímá rámec dosavadního divadla, ale zdůrazňuje umělost divadelních prostředků, odstraňuje staré kulisy a ploché perspektivy. Cílem divad. výtvarnictví je budování prostoru pro zdůraznění hercova úkolu. Skutečně vytváří hodnoty, nefotografuje řemeslně dění.

Meirchold jde dále, odstraňuje rampu a portál jako pomyslnou hráz mezi scénou a divákem. Zprimitivisuje divadelní účín a odstraňuje vše, co je lží.

Je sice pravda, že cíle tohoto revolučního divadla u naší citlivější dramatické kultury jsou v plném rozsahu těžko uskutečnitelné. Vždyť i v samotném Rusku tato divadelní bouře se uklidnila v tok pravidelného a břehy nervoucího divadla, jehož podobu nynější, to je z posledního data, ještě neznáme, jež však si dovedeme představit z našeho vývoje. Vždyť i zde slovanský duch se nerozchází.

Již Vachtangov ujímá se s rozmyslem kormidla, aby dal veplouti korábu Thalíe do klidněj-

---

kupec Feodor Grigorjevič Volkov (nar. 1729) a náhodou se dostal na představení dvor. divadla. Představení v něm vyvolalo takovou vášnivou touhu po divadle, že zůstal v Petrohradě dva roky, aby mohl studovat divadelní umění a po všech stránkách se s jeho provozováním seznámiti. V roce 1750 se navrací do Jaroslavl a buduje z kůlny otcovského domu jeviště. Ze svých sourozenců, svých a jejich přátel sestavuje divadelní soubor, v němž čteme později slavná jména zakladatelů hereckého stavu ruského jako Čulkova, Popova, Šumského a Narykova, později slavného Dmitrevského.

Soubor Volkovův po svědomité přípravě se pustil s plným nadšením do pilné práce divadelní a již první představení vyvolala veliký zájem jaroslavlských občanů. Zájem a okruh zájemců se stále rozšiřoval, pověst o Volkovově divadle se šířila po celém okolí, až se dostala i k petrohradskému dvoru. Roku 1752 podniká Volkov na přání carevny Jelizavety zájezd se svým souborem do Petrohradu, aby před carským dvorem sehrál tragedii Sumarokovu. V ní měl hlavní úlohu Narykov, který hrál ženské role. Vypráví se, že sama carevna Jelizaveta před představením ozdobila Narykovův kostým

brilianty a uchváčena krásou mladého herce — podobného prý polskému hraběti Dmitrevskému — nařídila, aby od té doby nosil jeho jméno.

Soubor Volkovův svým vystoupením si získal přízeň celého dvora. Jeho členové byli přijati do vojenské akademie, aby zdokonalili své vzdělání a z jejich řad vyšlo několik sloupů ruského divadla. R. 1756 byl vydán výnos o založení ruského divadla.

Tak jaroslavlský kupec Feodor Grigorjevič Volkov založil ruské lidové divadlo.

Prameny: F. Tábořský „O ruském divadle“, A. A. Kizevetter „Velikáni ruského divadla“, J. Honzl „Sověť. divadlo“

ších vod. Proletkult, Habima, Divadlo Revoluce, Modrá blusa nebo Divadlo mladistvého diváka a všechny ostatní avantgardní scény již ustoupily z dějiště novot. Revoluce však vykonala své a nová práce mohla se živiti její krví, až dospěla k dnešnímu stavu. Nějaké nejnovější nuance nemohou měniti směr nyní panující (v celkovém průměru - výstřelky jsou dosud), uspořádaný vývojem, hlavně však studiem a zvláště pak poznáním, že spolupráce (kolektiv) všech složek, usměrněná režisérem, dá dramatu vše, co jen může dáti lidský duch.

Výtvarník dneška tudíž, při platnosti nového realismu, musí nerozlučně s celkovým vývojem, jak jsem právě stručně naznačil, sledovati cestu zpět, přijíti k prameni pravdy - ruskému revolučnímu divadlu, protože ze zmatku uměleckých

směrů, které se u nás uplatnily, žádný již nežije. Ať to byl symbolismus londýnského režiséra Craigha, nebo švýcarského malíře Appia a směr Copeau-a ze Starého Holubníku pařížského, který nejvíce se přiblížil k době porevoluční (ruské), ať to byl iluzionismus Reinhardtův (byť i v něčem dobrý), nebo konečně expresionismus francouzsko-německý (u nás Hilarův), všechny vprchaly, protože byly založeny na podkladě, demokratickému duchu nevyhovujícímu — na režiséřském diktátorství.

České divadlo poměrně již dlouho před naší květnovou revolucí vrátilo se k uznání herce a jeho reprodukce textu, přes to má radost z pokusů o další řešení problémů divadla, protože je to umění živé a v životě se nesmí nic zastavit.

To víme i my ochotníci.

Kapitoly o divadle pro divadlo.

František Petřík

Kouření zakázáno!

Kouření je ožehavý problém, který se pouze pomalu odstraňuje zvláště z vesnických divadel.

Podle zákona se při divadle kouřiti nesmí a měl by tento přestupek být trestán přísnou pokutou. Může-li se nařízení dodržovati ve vlaku, ve vozzech pro nekuřáky, proč se tato věc dovoluje při divadle? Nařízení platí pro všechny! Jak je možné hráti dobré

divadlo v místnosti, kde se válejí oblaky štiplavého kouře? Každý nesnese hráti divadlo v takové těžké atmosféře. Z bezpečnostních důvodů je kouření při divadle nepřijatelné. V divadlech se používá lehce hořlavého materiálu a nedopalek cigarety by mohl způsobiti strašné neštěstí. Požadujeme-li zachování tohoto zákazu od obecnstva, musí jej předem zachovávatí herci. V zákulisí se kouřit nesmí a v šatnách také ne! Nad dodrženin tohoto zákazu

mají bděti zejména hlídky hasičské a policejní. Pak se nemůže státi, aby hasič, který má hlídku, sám kouřil.

Kouřiti se smí pouze o přestávkách, mimo budovu (na chodbách také ne), nebo v místnostech (kuřárnách), zvláště k tomu vykázaných.

Při divadle nepostačí pouze spousty tabulek, které hlásají zákaz kouření, tento zákaz se musí také přísně respektovati a zachovávatí.

Sjednocení ochotnictva.

Josef Hudeček, gen. tajemník ÚMDOČ

Organisační roztržičnost ochotnictva v několika ústředích, která sice byla vzájemně v poměru přátelském, ale bez užších vztahů pracovních, nutila k přemýšlení a dokazovala neudržitelnost tohoto stavu.

Problém, řešený již za první republiky, ustrnul samozřejmě za nacistické okupace a teprve vyhlášený vládní program připravil půdu k uskutečnění myšlenky: sloučení všeho ochotnictva v jednotné, pevné, ukázněné a cílevědomé organizaci. 22. května 1945 scházejí se zástupci Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze (ÚMDOČ) a Svazu dělnického divadelního ochotnictva československého v Praze (DDOČ) k první schůzce.

V přátelské rozpravě, v které zjištěno, že členské spolky DDOČ po rozpuštění Svazu v době okupace vstoupily do ÚMDOČ, prohlašují

zástupci DDOČ, že Svaz nebude znovu ustavován a členské spolky zůstanou v ÚMDOČ, kde po dobu války našly svůj útulek.

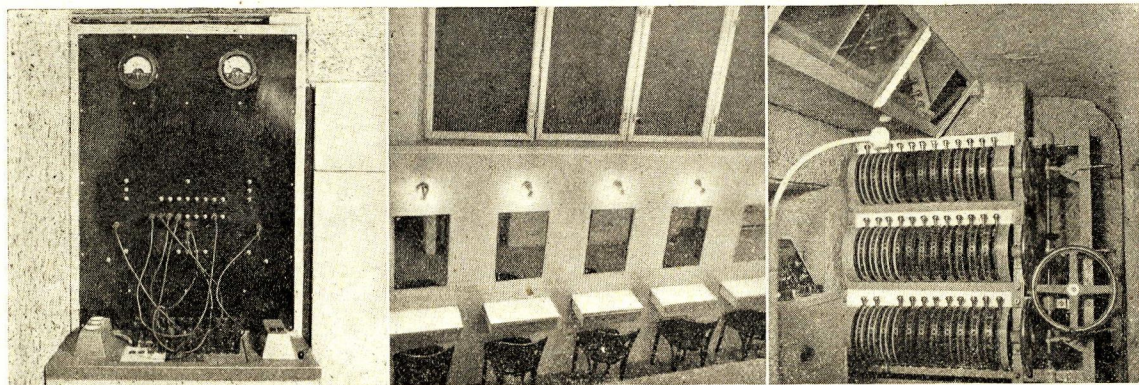
Každé ustavování nových svazů znamenalo by tříštění. Jediná cesta vzhůru je cesta jednoty. Má-li býti uskutečněna, jest třeba přesvědčiti i Svaz dělnických divadel v Plzni, s kterým byly stále udržovány velmi přátelské styky, že spolupráce v jednotné organizaci je velmi nutná.

V obapolné dohodě zvoleno z každé organizace po čtyřech zástupcích, kteří vytvořili základ v přípravném Národním výboru českého divadelního ochotnictva. Svazu dělnických divadel v Plzni (SDD) vyhrazena byla rovněž 4 místa a navázána s nimi ihned nutná vyjednávání.

SDD v Plzni se okamžitě a s plným pochopením prohlásil pro jednotnou ochotnickou organizaci a jmenoval své zástupce. Když na po-

Technické vymoženosti Jiráskova divadla v Hronově.

(K letošním slavnostem XV. Jiráskova Hronova.)

Osvětlovací kabina.

Rozvodná deska. (Na obrázku patrně
přepínací zařízení.)

Šatna.

Foto-kino A. Lyer ml., Hronov.

Osvětlovací kabina.

Regulátor, nahoře výhled na jeviště,
vlevo rozhlasové zařízení do všech pra-
covních míst a šatén.

zvání dostavili se zástupci Svazu čsl. hasičstva, Národního tělovýchovného výboru, Svazu české mládeže a Hlavní správy výchovy a osvěty MNO, byl ustaven zatímní Ústřední výbor českého divadelního ochotnictva v Praze.

Bylo všem a v každé schůzce zcela jasno, že k vytvoření jednotné organizace musí být vytvořena pevná základna nejen organizační, ale i kulturní. Že je nutno nalézt cestu ke všem, kteří pracují na otázkách divadelních, ať odborově nebo ideově, ať běží o divadlo ochotnické nebo profesionální. Že musíme pozvednouti svůj hlas, který nebyl nikdy, nebo málokdy slyšen a upozornit naši veřejnost, že ochotnictvo tvořilo a tvoří podmínky veškeré kultury divadelní zvláště na venkově. Je zde na statisíce lidí, kteří ochotně, nezištně, se skutečnou obětavostí plní své úkoly u vědomí, že vyšli z lidu a že tomuto lidu přinášejí výsledky své práce v touze po zvýšení duševní úrovně nejen své vlastní, ale zvláště těch, kterým slouží.

Ústřední výbor promluvil k svému členstvu zejména oběžníkem, ve kterém, po poděkování všem, kteří v čele s presidentem dr. Ed. Benešem vzkřísili naši republiku, vítězným spojeným armádám, po vzpomínce na členy ochotnictva, padlé, umučené a ubité nacistickými zbešilci, vyzval ochotnictvo k nové práci, objasnil svůj cíl a nařídil očistu od všech škůdců národa. Svůj projev chtěl uveřejniti ve všech denních listech a v rozhlasu. Bohužel ochotnictvo nenašlo ani v nové republice pochopení a s čestnou výjimkou jednoho nebo dvou deníků a týdeníku nebyl tento důležitý projev, který musil i širší veřejnost zajímat, uveřejněn. Poněvadž brány

tiskového hradu nechtěly se i v jiných případech pro ochotnictvo otevřít, obrátil se Ústřední výbor písemným protestem na p. ministra informací, aby sjednal nápravu, na kterou dosud čeká. Čekáme bohužel i na pozvání k p. ministru školství a osvěty, kterého jsme požádali za přijetí, abychom ho mohli informovati o všech ochotnických otázkách a přijati jeho pokyny.

Bylo nutno uvažovat o ožehavé otázce nových místností, poněvadž sekretariát ÚMDOČ nestačí pro nové těleso a zároveň nalézt divadlo, které by i pražské občanstvo seznámilo s prací ochotnických souborů místních i venkovských v prostředí, které by mohlo býti nazváno divadelním. Řešení této otázky je v proudu a slibuje aspoň z části úspěch, i když sen o ochotnickém domě, kde by byl soustředěn všechen organizační i umělecký život ochotnictva, se nesplnil.

Vnitřní práce Ústředního výboru byla rozdělena do sekce organizační a kulturní. Organizační sekce stará se o vypracování stanov nové organizace a připravuje svolání valné schůze, která by zvolila své vedení. Do té doby pracují všechny slučující se organizace samostatně a jejich organizační struktura se nemění. Již dnes možno říci, že se struktura nové organizace jeví ve svých rysech tak, že okrsky tvoří základní pracovní kameny. Kraje, sdružující vždy několik okrsků, tvoří přechod k zemskému zřízení, jehož výbory budou v místech Zemských národních výborů.

Ústřední výbor, zasedající v Praze, bude pak vrcholným střediskem organizačním a kulturním. Je pochopitelné, že práce s tím spojené není možno zdolati rázem a je v zájmu příští orga-

nisace, aby při jejím vytváření postupováno bylo obezřetně a s rozvahou.

Kulturní komise snažila se hned v počátcích vyhověti členským spolkům a uspořádala repertoárovou příručku, která je vodítkem a podkladem další jevištní práce ochotnictva. Byla také opravdu s povděkem přijata.

Aby životní otázky existence divadelního ochotnictva byly na kompetentních místech řešeny za součinnosti ochotnických odborníků, byly požádány Ústřední rada odborů (divad. sekce) a Zemský národní výbor (divad. sekce) za přizvání našich zástupců, což se také stalo. Ochotnické zájmy a požadavky hájí v ÚRO Josef Hudeček, Karel Jiráček, Josef Šedivec a Karel Pařík. V divadelní sekci Zemského národního výboru zastupují ochotnictvo podle druhu tvorby: za režii prof. Otto Minářík, za herectví Frant. Kubr, za dramaturgii Frant. Smažík, za výtvarnictví Josef Hudeček. Zástupci Ústředního výboru účastní jsou tak řešení záležitostí ochotnických i profesionálních, zejména při tvoření divadelního zákona, který konečně vstoupí v platnost a zavede jistě pořádek do celého divadelního života. Ústřední výbor požádal též o zastoupení v Divadelní radě při Ministerstvu školství a osvěty, která je nejvyšší divadelní instancí. Požadavek náš je jistě zcela oprávněný, jak nám to potvrdily denní listy, které doporučují v zájmu klidného urovnání vztahů ochotnictva a profesionálů, aby se tak stalo. Zatím jsme odpověď nedostali, ačkoliv uplynula hezká řádka dnů od doby, kdy jsme písemně o zastoupení požádali. Ve spojitosti s připravovaným divadelním zákonem zaujal Ústřední výbor jasný postoj k divadelním odborům a své jednání shrnul do čtyř základních bodů:

1. V místech do 3000 obyvatel smí být jen jeden spolek. To znamená, že v takovém místě, kde už spolek je, nemůže být další ustaven.
2. V místech, kde není divadelního ochot. spolku, přetvoří se divadelní odbory v jeden samostatný spolek.
3. V místech, kde je ochotnický spolek, vstoupí odbory do tohoto spolku, který jim zaručí uměleckou činnost. K tomuto bodu nutno přičlenit poznámku, jak jest mu rozuměti, a citujeme proto dopis, který Svaz české mládeže poslal Ústřednímu výboru, v místech, jež se týkají odborů: „Stavíme se plně za jednotné požadavky všech v místě existujících ochotnických spolků za předpokladu, že mládeži, zde organizované, bude umožněno samostatné studium a prohloubená práce ve zvlášt-

ních uměleckých skupinách. Tyto skupiny nemohou přesáhnouti rámec mateřského tělesa jednotného divadelního spolku, ale je třeba vymeziti jim vhodné úkoly, přidělit na patřičnou dobu potřebné provozní a zkušební místnosti, věnovat plnou péči se strany zkušených divadelníků průpravě jejich herců, režisérů, techniků atd.“

4. Kde je více spolků, doporučuje se sloučení na podkladě vzájemné dohody. Vodítkem může být počet technicky zařízených a provozu schopných jevišť.

Kde zůstane v městě více spolků, utvoří koordináční výbor za účelem jednotného organizačního a uměleckého postupu.

V tom bodě je nutno postupovati velmi opatrně. Slučování musí se dít d o b r o v o l n ě, za souhlasu všech zúčastněných stran, při čemž musíme přihlížeti i k spolkové tradici.

Ústřednímu výboru bylo povoleno vydávání dalšího ročníku časop. „Českého divadla“, který byl zastaven v dubnu 1941 po vydání 4. čísla. Do konce roku vyjde pouze 5 čísel, která budou tvořit XXV. ročník „Českého divadla“, i když vychází pod novým názvem „Lidové divadlo“, plně vystihujícím jeho úkol a cíl.

Tím by byla v kostce vyjádřena dosavadní činnost Ústředního výboru českého divadelního ochotnictva.

A k tomu nutno podotknouti znovu, co již předesláno na začátku tohoto informačního článku. Ústřední výbor je naplněn nejupřímnější vůlí vytvořiti opravdu jednotnou organizaci. Ale sebe větší jeho práce a námaha by byla zbytečná, kdyby nebyla podporována jednotícím zájmem organizovaných spolků. V jednotě je síla i moc. To musíme mít stále na paměti. Organizační roztržičnost přinášela vždy jen vnitřní nesnáze a nezájem veřejnosti. Proto stmelujeme všechno ochotnictvo a musíme na veřejnost proniknout. Ochotnictvo pracovalo dávno před tím, než vznikla u nás divadla profesionální. Ochotnictvo burcovalo usínající národní vědomí a sebevědomí v dobách nejtěžších a plnilo věrně tento úkol i za doby okupace a dovedlo přinést oběti nejtěžší — své životy. Ochotnictvo má nejen svoji oprávněnost v kulturním životě, ať říká kdo chce co chce. Tvrdíme, že ochotnictvo je kulturní nezbytností našeho národa, bez něhož by zvláště na venkově pohasl celý kulturní život. To chceme připomenout všem, kteří se dívají na ochotnictvo jako na útvar, hrající si s divadlem.

Je až trapné slyšet, vidět a číst, jak málo se o ochotnictvu ví. A není to jen vinou ochotnictva. Je to vina i veřejných činitelů, kteří jak v prvé

republike, tak za německé okupace nejen nechtěli bráti ochotnictvo vážně, i když je chtěli v čas potřeby plně využít, ale jinak kde mohli je utlačovali a snižovali. A byly doby, kdy tisk jim v tom vydatně napomáhal. A ochotnictvo za těchto nevysvětlitelných a nepochopitelných poměrů pracovalo, stavělo jeviště, stavělo kamenná divadla, které jsou v mnohých případech chloubou uměleckou i stavitelskou celé řady měst i městeček. Jak málo je těch, kteří vědí, že požadavek odborného školení herectva a režisérů

je celou řadu let uskutečňován organisovaným ochotnictvem a stalo se v nedávné době povinností pro každého zaregistrovaného ochotníka.

Snad těchto několik řádek stačí nejen k informaci, ale i k pozměnění zastaralého náhledu na ochotnictvo. A v tom případě splní aspoň z části svůj účel. Ochotnictvo nejen, že musí pokračovat ve své činnosti, ale vymaňuje se z dosavadního útlaku, aby se postavilo jako rovnocenný činitel po bok všech, kteří to myslí vážně a upřímně s divadelní kulturou našeho národa.

Co jsme četli.

elen

V posledních dnech vyšly dvě brožury, které by mohly zajímat naše divadelníky.

První z nich je přednáška sovětského vědce A. V. Koraganova: *Sovětská kultura za vlastenecké války* (cena 4 K, stran 24) v překladu M. Majerové. Přednáška byla proslovena při zájezdu sovětských kulturních pracovníků do Prahy.

Ve zhuštěné formě podává autor přehled práce sovětských umělců, spisovatelů a vědců za dobu velké války proti fašismu a dokazuje, že není pravdou, že „když mluví děla, mlčí Musy“.

V odstavci o dramatické tvorbě uvádí jen dvě hry: A. Kornějkova ve hře „Fronta“ odvážil se v době, kdy válka vrcholila, dokazovat, že někteří vojevůdci Rudé armády se přestali učit, ustrnuli na úrovni method občanské války a jen škodí národu. Okolnost, že za války takoví vojevůdci byli vyměněni a že v Rudé armádě vyrostla plejada generálů, nadaných a smělých, dokazuje životnou pravdu této hry. L. Leonov, ve hře „V pád“ ukázal, „jak sovětské lidi za německého vpádu nacházeli nové a nové síly k boji“ a jak uskutečňovali heslo sovětské vlády — Smrt okupantům! Hra byla zfilmována a měla veliký úspěch i v pražských kinech.

Za války byla vypravena v divadle Gorkého Ostravského hra „Poslední oběť“. V divadle Rudé armády provedena hra mladého důstojníka Čepurina: „Stalingradci“ a mn. j.

„Pracovníci sovětského divadla organisovali 5000 frontových hereckých brigád. Tyto brigády hrály v pevnostkách i na letištích, v nemocnicích i v zákopech, na všech úsecích fronty od Rybářského poloostrova na dálném severu až po Černé moře.“

Na 24 stránkách této brožury je podán jasný obraz kulturního úsilí národů SSSR, milovníků pravdy, krásy a svobody.

Druhou brožuru napsal mladý divadelní teoretik Jan Kopecký. Pod názvem *Nové české divadlo* (cena 10 K, stran 62) vydal soubor článků, uveřejňovaných v denním tisku a doplněných novými „Několika podněty“ — jak zní podtitul knížky a dotýká se přímo žhavé přítomnosti.

V 1. kapitole horlí proti kupčení s divadlem. Ve 2. kapitole navrhuje rozdělení úkolů. Praví: „Nepotřebujeme sedm operetních divadel. Potřebujeme však v Praze nejméně tři, čtyři kvalitní di-

Krátce o mnohém.

K nařízené očistě v řadách divadelního ochotnictva sdělujeme, že Ústředí nutno oznámí jen ty jednotlivce, kteří se provinili podle prohlášení vlády z 5. dubna 1945. Jinak nám seznamy a prohlášení o národní spolehlivosti neposílejte!

Výstraha. Mezi divadelně ochotnickou veřejností v Praze i venku se potuluje člověk, vydávající se za člena agitačně propagačního oddělení komunistické strany československé (I. kraj) A. Ducháčka a láká z důvěřivých lidí větší peněžní obnosy pod nejrůznějšími záminkami. Zástupci rozpuštěného Svazu DDOČ v Praze upozorňují, že skutečný člen Agitpropu KSČ A. Ducháček nemá vůbec nic společného s tímto podvodníkem. Byl již dávno před válkou vyloučen nejen z KSČ, ale i ze všech jejích složek a zejména z DDOČ! Přes to však se stále ještě vydává za jeho člena a dokonce za spolupracovníka známé El-carovy skupiny. Varujeme před ním!

Ptáme se . . .

Národní divadlo má velké potíže s obsazením místa tanečního mistra v baletním souboru. Docela se uvažuje o angažování některého zahraničního odborníka. Konkrétně řečeno: o přizvání některého mistra choreografa Sovětského svazu.

Pokud je nám známo, byl kdysi zvolen prozatímním baletním mistrem pražský tanečník E. Famira, který byl v baletu N. D. 11 let a z toho 6 let solovým tanečníkem!

Ptáme se, byl už vyzván či aspoň tázán na svoje stanovisko v této věci?

*

Všechny pražské noviny stále uveřejňují seznamy organizací, hlásících se k budování nové republiky, hemží se výzvami k dělníkům k nastoupení práce o výstavbě naší vlasti, plní své

sloupce provoláním továren, splňují svou pracovní povinnost — a věnují mnoho místa týdně fotbalistům, šachistům, filatelistům a ještě jiným „veledůležitým“ organizacím, institucím a útvarům lidského společenství.

Vůbec však nevěnují ani rádečky tak ohromnému, opravdu nejmásovějšímu hnutí divadelních ochotníků!

Ptáme se proč? Nepracuje tu lid pro lid!? A není naše republika lidová a lidovládná? Nezaslouží si tedy toto nejlidovější hnutí při nejmenším tolik místa, jako výše zmínění šachisté, filatelisté, fotbalisté a jací ještě jiní -isté!?

Ještě krátce o mnohém.

Odznamy neobjednávejte. Nemohou být vyráběny pro nedostatek materiálu. Diplomy nejsou na skladě, jejich tisk nemůže být povolen pro nedostatek potřebného papíru.

Sloučení spolků. Ochotnické spolky v Buštěhradě se spojily v jedno dramatické těleso. Členstvo spolku „Tyl“ hromadně přistoupilo k Jednotě divad. ochotníků v Buštěhradě a na likvidační valné hromadě jejich spolku (s inventářem i jměním) se zapojilo do společné dramatické práce, kterou ocení i divadelní veřejnost. Jednota divadelních ochotníků uvede příštího měsíce na scénu jako zahajovací představení od J. K. Tyla národní báchorku se zpěvy a tanci ve 3 dějstvích „Strakonický dudák“.

K soupisu her „Programová příručka“ sdělujeme, že firma Otakar Růžička, divadelní nakladatelství a knihkupectví v Praze II., Karlovo nám. 30 opatří tyto knihy i v rukopisném vydání, pokud jich nelze dostat na knižním trhu. Objednávky řiďte na firmu!

Pro naše jeviště. Ochotnictvu známá firma Alois Drobny v Místku na Moravě upozorňuje, že zahájila opět provoz ve svých speciálních atelierech pro zařizování jevišť. Může však pracovat jen v omezeném rozsahu pro nedostatek sil i malé zásoby materiálu. Doufá však, že v dohledné době obdrží potřebné příděly tkanin a pojidel, o kteréžto věci je největší nouze, takže bude pak možno pracovat snadněji. Zatím může provádět různé opravy dekorací a předělovky, zvláště tam, kde se dá upotřebiti starého materiálu pláten.

vadla dětská, potřebujeme divadlo politické satiry, divadlo mládeže, laboratoře průpravného divadelního experimentování, divadlo živé klasiky, divadlo veselo herního repertoáru, divadlo původní tvorby, divadla loutková.“ Můžeme jen souhlasit!

O potřebě decentralisace je název kapitoly 3. Ve 4. bodě této kapitoly navrhuje autor: „Nechť je organizována a podporována výměna kulturních hodnot mezi centrem (Prahou) a ostatními kraji. (Zejména vzájemné výměnné hostování celých souborů.)“

Další kapitola pojednává o dramaturgii, která má být organizována. Ostře se staví proti přílišnému chvatu v divadelní práci a hromadění premiér. Zvláště vřele se přimlouvá za nejmladšího diváka, děti a mládež. — „Dětské divadlo musí pomoci škole a rodině... vychovávat svobodnému státu novou mládež, radostnou, svobodnou...“

Žádá odbornou a odpovědnou kritiku, teskní a žaluje, jak bylo až dosud nedostatečně postaráno o českou divadelní vědu. Výchova nového divadelníka je dalším požadavkem autora. A konečně v poslední kapitole shrnuje všechny problémy a otázky do dvou oddílů: Co v novém divadle být nesmí — kde v odstavci 7. se dotýká i ochotníků a ne příliš jemně. Je nadepsána: Konkurence mezi profesionály a ochotníky.

„Nelze nadále dopustit, aby ochotnické spolky diktovaly stálým divadlům, které hry smějí hrát a které ne. (!) Nelze také dopustit, aby profesionální divadlo zajelo do místa s hodnotnou hrou a mělo prázdno, protože místní ochotníci den předtím provozovali nějakou lidovou a národní operetu.“ — Tedy nejsme proti tomu, aby profesionální divadla zamezila činnost ochotníkům, kteří by snad ještě v budoucnu chtěli hrát „lidové“ a „národní“ operety. Dokonce Ústřední výbor divadelního ochotnictva českého bude v této činnosti s nimi spolupracovat. Ale neměl a nemá v úmyslu předpisovat stálým divadlům, co smějí hrát. Máme zpracovaný dramaturgický plán — a jen hodnotných her pro naše členské spolky a stále jej doplňujeme. Zdá se, že autor nemá dosti jasných představ o práci ochotnictva a jeho poslání.

V oddílu, nadepsaném — Co si musí divadelníci vybojovat — v odstavci 8. doporučuje — „Aby profesionálové i ochotníci byli organizováni v jednotné ústřední organizaci českých divadelníků jako její dvě odlišné sekce a tato ústřední organizace nechť se stará, aby obě složky našeho divadelnictví se vzájemně doplňovaly.“

Do divadelní sekce při ZNV byli již delegováni čtyři zástupci ochotníků. Myslíme, že je tím splněno přání autora i naše.

Brožura je velmi podnětná a doporučujeme našim členům, aby si ji opatřili a přečetli.

Obě útlé a vkusně upravené knížечky vyšly v nakladatelství Práce v Praze.

„LIDOVÉ DIVADLO“. Odpov. red. J a k u b R y d v a n (inž. V. Sommer), Praha II., Pštrossova 22. Nevyžádané příspěvky redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Časopis vychází do konce roku měsíčně (pět čísel). Jednotlivá čísla 2.50 K. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 31.426/IIIa-1940. Dohledací úřad pošt. Praha 55. Tiskne Jos. Kobosil, Smíchov, U Nikolajky 7. Nákladem ÚMDOČ Praha II., Spálená 11, tel. 352-91. Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. - V komisi Divadelního knihkupectví a nakladatelství Otakara Růžičky v Praze II., Karlovo nám. 30.

Divadla, biografy, koncertní a přednáškové síně zařizuje

L. A. BERNKOP

TOVÁRNA NA OHÝBANÝ NÁBYTEK

Prodejní kancelář: PRAHA II., LAZARSKÁ 7. Telefon 357-92

Továrna: FRENŠTÁT pod RADHOŠTĚM. Telefon 22

Divadelní nakladatelství a knihkupectví

Marie Švejdová

dříve **F. ŠVEJDA,**

Praha I., Celetná 25

Ú. Psp. 34.863

Tel. 646-72

opatří a dodá každou knihu o divadle a pro divadlo, která je na knihkupeckém trhu. Sloužíme všem přátelům našeho divadla ochotně, přesně a pohotově.

Divadelní obleky

Národní kroje

pro všechny divadelní hry i operetní novinky
v prvotřídním provedení

Marie Tvrdková,

půjčovna divadelních obleků

Praha XI., Grégrova 16. Tel. 519-26

Divadelní a technické zařízení

JOSEF SVOBODA

PRAHA-PANKRÁC, Švaberská 14. Tel. 971-23.

Speciální osvětlovací tělesa. Regul. transformátory.

Vzorné divadelní obleky zapůjčí levně

Jan Svátek

divadelní závod

PRAHA I., Perštýn 18 - Husova 4 - Telefon 357-70

**MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD**

AŽA HUŇKOVÁ Praha I.,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvláště doporučuji své oddělení dětských kostýmů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

20 let slouží

ÚSTŘEDNÍ DIVADELNÍ ZASTUPITELSTVÍ JARMILY FREYOVÉ (Lidové umění)

českému divadelnímu ochotnictvu.

Zastupuje přes 500 hodnotných divadelních her známých autorů, Bož. Rajské-Smolíkové, El. Malcové, Vojty Válka (hry poctěné v lit. soutěžích ÚMDOČ a Pražského okrsku), dr. Zajíčka, Karly Lužanské, M. Šimáčka, Veselého, Utěšilové a j. — Na požádání zašleme seznam nebo 5 výtisků různých her na ukázkou za náhradu poštovního. Půjčujeme i prodáváme hry pro celá obsazení. Objednávky i dotazy, informace a rady repertoárové vyřídíme obratem.

PIŠTE NA ADRESU PRAHA XVI., POD KOTLÁŘKOU 2198, TELEFON 421-96.

»Stříbrná věž«

nová hra KARLA ZAJÍČKA obohatí letošní ochotn.
repertoár. Zadává Liter. a divad. agentura „Alfa“
(maj. Richard Graeven, Chýla)

PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ č. 22 - Telefon 231-12

Franklova divadelní ličidla

PRAHA II., LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Telef. 274-70, 550-72

Z E M Ě Ď Ě L S K Á B A N K A

PRAHA II., Senovážné nám. 26

Filiálky: Brno

Hradec Králové

Olomouc

Tábor

Telegramy: Zemědělbanka

Peněžní ústředí okresních záložen hospodářských

Provádí veškeré obchody bankovní - Přijímá vklady
na vkladní knížky a běžné účty

ODZNAKY, medaile, plakety podle vlastních i do-
daných nákresů a modelů, v uměleckém provedení
za nejnižší ceny zhotovuje

KARNET A KYSELÝ

rytectví a továrna na odznaky

Praha XI., Husova č. 48 - Telefon 257-35

VSTUPENKY do všech divadel, koncertů, sport.
podniků atd. v ústředním předprodeji firmy

M. Truhlářová, Praha II., Václavské nám. 1

Prodejny: „Koruna“, telefon 385-20, 274-67,
„Košík“, telef. 240-23, „Waldek“, telef. 300-77

**Osvětlovací a strojní
zařízení jeviště**

=====

dořádá a na návrhy pro toto zařízení zhotovuje
továrna divadelních osvětlovacích
a strojních zařízení, elektrických
strojů a přístrojů

ANTONÍN VOHRALÍK
PRAHA VIII.,

býv. Friedensbergova 837/22 - Tel. 805-83

=====

Veškeré osvětl. přístroje i strojní
zařízení vlastní výroby

Dobrá maska zajistí Váš úspěch:

Paruky - Vousy - Díly k lepení a vše ostatní půjčuje
a vyrábí

JAROSLAV LINHART

PRAHA XI., Husinecká 4

Telefon 342-24

**Dělnické pekárny
v Praze**

slouží dobře všem spotřebitelům

PRAHA VII., Bělského třída 469

Telefon 741-02, 07